

ARTIKEL VAN
JAN DONIA

Tot ik in oktober van het vorig jaar als redacteur van het SKAR-journaal Marjan Laaper bezocht in haar nieuwe, mooie atelier aan de Borgerstraat, had ik haar nog nooit persoonlijk ontmoet. Ik kende natuurlijk haar naam en haar werk van exposities bij MK. SKAR (Stichting KunstAccommodatie Rotterdam) is de organisatie die de belangrijkste ateliergebouwen in Rotterdam beheert. Het pand aan de Borgerstraat, een voormalige huishoudschool naast het Kasteel van Sparta, is door SKAR op efficiënte wijze heringericht als ateliergebouw. Zo kon ook aan een tiental voormalige Duende-kunstenaars een werkruimte worden aangeboden. Marjan was tijdens mijn eerste bezoek net terug uit China en toonde mij The Gift. Ik was onder de indruk. Haar werk gaat over het leven, de vlinder die zich ontpopt aan een stuk prikkeldraad, en over levenslijnen die vaak op prikkeldraad lijken. Beeldende kunst van een hoog niveau.

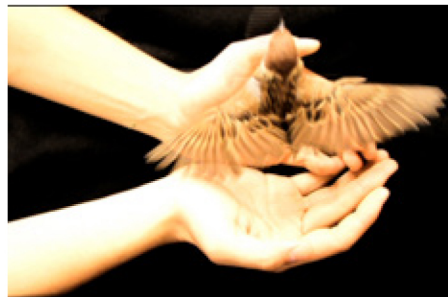
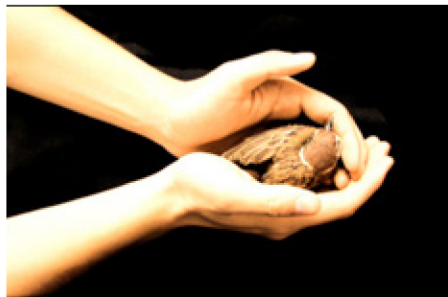
HET MUSSENBEVRIJDINGSFEEST VAN MARJAN LAAPER

Indringende beelden met een vleugje romantiek

In de zomer van 2013 kocht beeldend kunstenaar Marjan Laaper op een dierenmarkt in de Chinese stad Xiamen een zak met veertig mussen. 'Uit medelijden. Ik wilde hen de vrijheid teruggeven.' Het leidde tot het videokunstwerk The Gift.

'Eigenlijk wilde ik hetzelfde doen als de boeddhistische monniken die daar 's morgens vroeg dieren opkopen om ze terug te brengen naar de natuur', vertelt Marjan Laaper over de zak met veerig mussen die ze kocht in de Chinese stad Xiamen. 'De dierenmarkt waar ik de mussen kocht, is heel groot. Ze hebben daar zelfs levende haaien. Van beschermd diersoorten hebben ze kennelijk nooit gehoord. Sommige van mijn mussen waren zo verzwakt dat ze stierven onder mijn handen. Aangrijpend. Voor mij was mijn eigen dierenbevrijdingsdag aanleiding tot het videokunstwerk The Gift. Ik heb twee handen gefilmd, geopende handen zoals van monniken die iets vragen aan voorbijgangers. Daar vliegt een vogeltje in, dat er wat later weer uitvliegt. Het is mij gelukt om The Gift als een loop (reeks achter elkaar geplaatste herhalingen van een filmbeeld, red.) te tonen op een mega LED-scherm in het centrum van Xiamen. Daar draaide hij een maand lang, dag en nacht. Was een heel bijzondere ervaring. Daarna is het werk in december nog te zien geweest in de publieke ruimte in de stad Quanzhou.'

Marjan Laaper (43, getrouwd met kunstenaar Jan Neggers, zoon Wilm van 8, wonend op het Noordereiland) verbleef in 2013 twee maanden als artist in residence in Xiamen op uitnodiging van het Chinese European Artcentre dat al vijftien jaar wordt geleid door de

STILLS UIT DE VIDEO 'THE GIFT'

Academie (afdeling beeldhouwen), trok zij in kringen van fijnproevers de aandacht met een installatie, waarin dat (onder)zoeken gestalte krijgt: vier schooltafeltjes waarop achter glas kinderportretten van Hitler, Himmler, Truman en Kennedy zijn aangebracht. Over de gezichten beweegt zich een potlood dat de uiteindelijke levensgeschiedenis van de kinderen noteert. Het werk werd in 1993 geëxposeerd in de toen pas gestarte MK galerie van Emmo Grofsmid en Karmin Kartowikromo. Tot 2011 was MK aan de Witte de Withstraat een broedplaats van avant-garde. In juni van dat jaar was het plotseling afgelopen. Emmo en Karmin kwamen om het leven bij een auto-ongeluk, onderweg van Rotterdam naar hun pas geopende vestiging in Berlijn. Een groot verlies voor de beeldende kunst in Rotterdam. Ook voor Marjan Laaper, die regelmatig bij MK exposeerde en door de galerie werd gepresenteerd op internationale kunstbeurzen.

Het ongeluk van haar galeriehouders was voor haar een soort opmaat naar een rampjaar. Zij raakte niet alleen haar galerie kwijt, maar ook haar baan als docent aan de Willem de Kooning Academie én haar atelier. Twee decennia had zij deel uitgemaakt van het kunstenaarscollectief Duende aan de Tamboerstraat in Rotterdam-Crooswijk. Bij Duende

VIER SCHOOLTAFELTJES, INSTALLATIE, 1993.

waren circa veertig kunstenaars aangesloten. In het grote pand bevonden zich ook drie gastateliers, waarin kunstenaars uit de hele wereld voor periodes van drie maanden werkten. Enkele honderden kunstenaars hebben van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Meestal ging het om talentvolle mensen die het inmiddels in het kunstmilieu gemaakt hebben. Duende verwierf hierdoor een internationale reputatie en was een meerwaarde voor Rotterdam. Het is jammer dat het collectief niet meer bestaat. Het moest het pand - eigendom van de gemeente - verlaten. Het is onbegrijpelijk dat de stad niet alles in het werk heeft gesteld om Duende voor de toekomst te behouden. Cultuur heeft in de politiek geen prioriteit meer, maar dat hoeft nog niet te leiden tot afbraakbeleid.

RAMSES SHAFFY

Laaper: 'Door de vervelende situatie waarin ik op dat moment verkeerde - galerie kwijt, baan kwijt, atelier kwijt - besloot ik iets nieuws te gaan doen. Ik deed mee aan een prijsvraag voor een monumentaal kunstwerk ter ere van Ramses Shaffy in het metrostation Vijzelgracht op de Noord-Zuidlijn in Amsterdam. Uit honderd inzendingen koos de jury er drie uit die aan het publiek werden voorgelegd. Uiteindelijk kreeg ik de meeste stemmen.' Het is een langlopend project dat in 2017 wordt opgeleverd. Het ontwerp dat zij heeft gemaakt voor het Ramses Shaffy-werk, roept herinneringen op aan de installatie waarmee zij in het begin van haar carrière scoorde, de vier schooltafeltjes. In beide gevallen gaat het om een bijzondere interpretatie van een levensgeschiedenis. 'Na het lezen van de biografie van Ramses heb ik de mensen die een belangrijke rol in zijn leven hebben gespeeld, in kaart gebracht door middel van levenslijnen van LED-licht. Zo'n levenslijn lijkt sterk op de wijze waarop routes van metrolijnen worden afgebeeld. De haltes (stations) heb ik vervangen door cruciale momenten uit het leven van de gekozen personen. Als alle LED-lijnen tegelijk aangaan, ontstaat het portret van Ramses Shaffy. Mijn uitgangspunt is drie portretten, als kind, op middelbare leeftijd en tegen het einde van zijn leven. Elk portret bestaat uit 26 LED-lijnen die oplichten achter een glazen wand van 23 meter hoog boven de roltrappen. Het project zit overigens nog steeds in een ontwikkelingsfase. De mogelijkheid bestaat dat ik bij het uitwerken uiteindelijk kies voor één portret. Daar kunnen ook budgettaire redenen een rol bij spelen.'

FOTOGRAFIE: RICK MESSEMAKER/
COLLECTIE FLORENTIJN HOFMAN

ONTWERP VOOR HET UIT LEVENSLIJNEN OPGEBOUWDE PORTRET VAN RAMSES SHAFFY